

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Исперих (2017 – 2018 г.)

Април 2017

I.	ВЪВЕДЕНИЕ
1.	Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.
2.	Законови основания за разработване на Стратегията.
3.	Цел и обхват на документа.
4.	Методика и участници в процеса на разработване на стратегическия документ.
5.	Връзка с други стратегически документи на национално, регионално и местно ниво.
6.	Използвани съкращения.
II.	АНАЛИЗ НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ.
1.	Цел и обхват на анализа
2.	Обща характеристика
3.	Демографска картина и тенденции
4.	Тенденции в образователната система в община Исперих
5.	Обща картина на образователната система в област Разград
5.1.	Предучилищно образование
5.2.	Основно, начално и средно образование
6.	Деца и ученици
6.1.	Деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания
6.2.	Брой деца и ученици в риск от социално изключване
6.3.	Деца и ученици с изявени дарби
7.	Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
7.1.	Дейности на учебните заведения и общинска администрация в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
7.2.	Дейности на Центрове за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
7.3.	Социални услуги в подкрепа за личностно развитие на учениците и децата
7.3.1.	ДЦДВУ
7.3.2.	ЦОП към КСУДС
7.4.	Дейности на читалищата и спортните клубове в подкрепа за личностното развитие на децата и учениците
7.4.1.	Читалища
7.4.2.	Спортни клубове
7.5.	Работа по проекти като част от общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
7.6.	Дейност на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Разград
8.	SWOT анализ. Силни и слаби страни. Възможности и заплахи
9.	Изводи от анализа
III.	СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ
1.	Обща цел, принципи
2.	Приоритети, специфични цели, мерки
	Приоритет 1: Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със

	специални образователни потребности и с хронични заболявания
	Приоритет 2: Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от уязвими общности и деца в риск
	Приоритет 3: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби
	Приоритет 4: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини
	Приоритет 5: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини
	Приоритет 6: Развитие на човешките ресурси в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
IV.	Система за наблюдение на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Разград
1.	Звено за мониторинг и оценка на Стратегията
2.	Критерии за оценка
3.	Индикатори за наблюдение на реализацията на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Разград
3.1.	Качествени индикатори
3.2.	Количествени индикатори
V.	Финансови и материални ресурси за изпълнение на Стратегията
VI.	Комуникационна програма
VII.	Заклучение

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Процесите на икономическа и културна глобализация поставят все по-настоятелно проблема за качеството на образованието.

Включването на **подкрепата за личностно развитие като нов компонент в Закона за предучилищното и училищното образование** отваря пътя за трансформация на образователната среда и за организиране на всички нейни елементи, обединяване на ресурсите, изграждане на позитивен психологически климат на приемане на различията, емоционално благополучие и успех на всеки. Подкрепата извежда на преден план динамичният аспект на обучителните отношения между ученика и учителя и отношенията между учениците, учителите, родителите, специалистите и другия персонал, при които всеки един участва в процеса на разкриване и развитие на индивидуалния потенциал и приобщаване. Успехът на този процес минава през преместване центъра на **приобщаващото образование** в детската градина и в училище, през овластяване на образователните институции и на тяхното лидерство, през превръщането на детската градина и училището в общност от професионалисти, които имат и знанията, и уменията как да бъдат полезни на децата, които работят в отношения на доверие, в екип, с участието на родителите и най-вече - с участието на самите деца.

Екипната работа по случай на дете или ученик е нова стъпка в образователната политика, насочена към индивидуализиране на обучението, подкрепата и цялостната грижа за детето или ученика в периода му на обучение толкова дълго, колкото е необходимо, да учат в отзивчиво и откликващо обкръжение, в което се приема различието, уважават се и се зачитат способностите и постиженията на учениците, и способността на всеки да чувства и мисли. Разбира се нуждата от другия, ценят се сътрудничеството и взаимопомощта, правото на всяко дете и ученик да се развива, обучава и общува заедно с останалите, правото да бъде чуто.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито **основни принципи** са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;
- развитие на училищната общност.

2. Законови основания за разработване на Стратегията.

Разработването на Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е постановено в чл. 197, от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО).

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО),

подкрепата за личностно развитие се предоставя на всички деца и ученици и цели да осигури:

- съответствие с индивидуалните им потребности;
- подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
- осъществяване на подкрепата за детето и ученика най-близо до мястото, където живее и учи.

В съответствие с постановката на чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Важно условие за постигането на целите, принципите и приоритетите е разгръщане потенциала на всички участници в процеса – деца, ученици, родители, институции, гражданско общество. Взаимодействието на институциите и ефективните канали за комуникация с родители и граждани са основен фактор за осъществяването на целите на образованието, за подготовката на изградени, самостоятелни, конкурентноспособни личности, чрез развиване на компетентности, необходими на децата и учениците в съвременното общество.

В раздел II – Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, чл. 177, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищно образование, подкрепата за личностно развитие е определена като обща и допълнителна.

Общата подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие и включва:

1. екипна работа между учителите;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. консултации по учебни предмети;
5. кариерно ориентиране на учениците;
6. занимания по интереси;
7. библиотечно-информационно обслужване;
8. грижа за здравето;
9. общежитие;
10. поощряване с морални и материални награди;
11. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
12. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
13. логопедична работа.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, от училищата и от центровете за подкрепа за личностно развитие и се предоставя на деца и ученици:

- със специални образователни потребности;
- в риск;

- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището.

Към регионалните управления на образованието (РУО), със заповед на началника на регионалното управление на образованието, се създава **Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците**.

В състава на този екип задължително се включват експерт по приобщаващото образование, психолог и логопед. По своя преценка, за работа по конкретен случай, в екипа може да се включват и други специалисти, в т. ч. от системата на здравеопазването, от органите за закрила на правата на детето и от центровете за подкрепа за личностно развитие.

Законът внася ново качество в образованието ни като регламентира **приобщаващото образование** като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците – обща и допълнителна.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Осъществяването на политика на автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация изисква процеса на приобщаване да се предвиди като инициатива и отговорност на самата детска градина и училището. В този смисъл в Закона е предвидено задължение на детските градини и училищата да приемат и да обучават деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания, като осигуряват съответната подкрепа според потребностите на тези деца и ученици.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище, най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;

2. Гарантиране достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности, с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;

3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;

5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията,

които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата и учениците;

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина/училището, детето/ученика, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

3. Цел и обхват на документа.

Целта на разработването на настоящата Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е да се направи анализ на настоящата ситуация и да се идентифицират потребностите от обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, да се направят изводи как настоящите практики може да бъдат подобрили, да се поставят цели, да се изведат приоритети и да се планират мерки и дейности, за да бъде осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик в общината, съобразно неговите потребности, като се посочат отговорните страни в този процес, източниците за финансиране и начините за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих е краткосрочен стратегически документ, в който са планирани мерки и дейности за периода 2017 – 2018 г.

4. Методика и участници в процеса на разработване на стратегическия документ.

В изпълнение на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), областният управител организира разработването на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, въз основа на Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците за всяка община на територията на областта. Анализът се изготвя от съответната общинска администрация и се приема с решение на общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Въз основа на областната стратегия по чл. 196 се приема общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците (чл. 197, ал. 1).

5. Връзка с други стратегически документи на национално, регионално и местно ниво.

Стратегията се основава и на приоритетите, целите и стандартите, заложили в следните стратегически документи:

- Стратегия „Европа 2020“;
- Националната програма за развитие „България 2020“;

- Национална стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020);
 - Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014–2020 г.;
 - Национална стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020);
 - Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020);
 - Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 г.;
 - Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014-2020);
 - Регионален план за развитие на Северен централен район 2014 – 2020 г.;
 - Стратегия за развитие на област Разград (2014 – 2020 г.);
 - Стратегия за интегриране на ромите в област Разград (2012 – 2020 г.);
 - Стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград (2016 - 2020 г.)
 - Стратегия за развитие на община Исперих (2014 – 2020 г.);
 - Стратегия за интегриране на ромите в община Исперих (2012 – 2020 г.);
 - Стратегия за развитие на социалните услуги в община Исперих (2016 - 2020 г.)
 - План за младежта в община Исперих;
 - Общинска програма за закрила на детето на община Исперих;
- Освен със Закона за предучилищното и училищното образование Стратегията има връзка със следните нормативни документи:
- Закон за здравето;
 - Закон за закрила на детето;
 - Закон за защита от дискриминация;
 - Наредба за приобщаващото образование.

6. Използвани съкращения.

- ЗПУО – Закон за училищното и предучилищното образование
 ДБТ – Дирекция „Бюро по труда”
 ДГ – Детска градина
 ДЦДВУ – Дневен център за деца и/или възрастни с увреждания
 ИКТ – Информационни и комуникационни технологии
 ЗМО – Звено за мониторинг и оценка
 ММС – Министерство на младежта и спорта
 МОН – Министерство на образованието и науката
 НП – Национална програма
 НСИ – Национален статистически институт
 НЧ – Народно читалище
 ОБКБППМН – Общинска комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните
 ОбС – Общински съвет
 ОИЦ – Областен информационен център
 ОЗД – Отдел „Закрила на детето”
 ОП – Оперативна програма
 ОУ – Основно училище
 ПГ – Професионална гимназия
 ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
 РУО – Регионално управление на образованието

РЦПППО – Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование

СОП – Специални образователни потребности

ДГ – Детска градина

ЦПЛР – Център за подкрепа за личностно развитие

ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип

ЦОП – Център за обществена подкрепа

II. АНАЛИЗ НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ.

1. Цел и обхват на анализа.

Основна цел на анализа е да очертае някои приоритетни потребности при определяне на нуждите за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците, която институциите в системата на предучилищното и училищно образование осигуряват, планиране и осигуряване на качествени образователни услуги: в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик; чрез осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията; чрез осигуряване на подкрепа най-близко до мястото, където живее и учи всяко дете и всеки ученик; повишаване на качеството на услугите и подобряване на достъпа до тях от всички деца и ученици, живеещи на територията на община Исперих.

Обхват на анализа: Анализът включва актуална информация за детските градини и училищата, функциониращи на територията на община Исперих, както и организирани към момента дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науката, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др., демографски тенденции, настояща ситуация и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие.

В процеса на събиране на информация, необходима за изготвянето на Анализата, се включиха представители на всички заинтересовани страни от общината:

- Общинска администрация;
- училища;
- детски градини;
- ЦОП към КСУДС „Лудогорие“;
- Дирекция „Социално подпомагане“;
- ДЦДВУ.

В хода на изготвяне на Анализата и с оглед на натрупаната от заинтересованите страни информация са фиксирани проблемите в образователната сфера, идентифицирани са потребностите на конкретните рискови групи, тенденциите в развитието на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на общината и възможностите за осъществяване на планираните действия.

2. Обща характеристика.

Община Исперих е разположена в Североизточна България. Намира се в централната част на Източната Дунавска равнина. Цялата територия на общината попада в северната част на Лудогорското плато.

Община Исперих е една от съставните общини на област Разград . Административен център е град Исперих. С площта си от 402,244 km² заема 3-то място сред 7-те общини на областта, което съставлява 16,55% от територията на областта.

Общината има 24 населени места с население 22 692 души към 01.02.2011 г. В границите ѝ влизат селата: Белинци, Бърдоква, Вазово, Г. Поровец, Делчево, Драгомъж, Духовец, Йонково, Китанчево, Конево, Къпиновци, Лудогорци, Лъвино, М. Йонково, М. Поровец, Печеница, Подайва, Райнино, Свещари, Средоселци, Старо селище, Тодорово, Яким Груево.

3. Демографска картина и тенденции.

Демографското състояние на община Исперих следва тенденциите в развитието на демографията на страната като цяло – населението намалява. Възрастовата структура е силно влошена – намалява броя на жените в детеродна възраст, а възпроизводството е с отрицателен естествен прираст. Наблюдава се интензивна миграция, насочена предимно към големите икономически центрове на страната и чужбина. Тенденцията е напускане на общината предимно от млади хора в активна работоспособна и репродуктивна възраст.

Подобряването на икономическото развитие в общината би довело до частично решаване на проблемите. Необходима е целенасочена държавна политика за развитието на селата и малките градове, в противен случай тенденцията към депопулация ще продължи.

Таблица 1: Население на възраст от 0 до 19 г. в община Исперих по възрастови групи (в навършени години) по данни от преброяването през 2011 г.

Община	Общо население	0-4 г.	5-9 г.	10-14 г.	15-19 г.	Общо деца и младежи 0-19 г.	% на деца и младежи /0-19 г./ от общото население
Исперих	22 692	1 078	1 140	1 208	1 533	4 959	21,85

Източник: НСИ

Таблица 2: Естествено движение на населението през 2015 г. в община Исперих.

Община /област	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Исперих	171	85	86	316	172	144	-145	-87	-58

Източник: НСИ

4. Тенденции в образователната система в община Исперих.

Община Исперих се стреми да създава условия и възможности за усъвършенстване на образователната система и осигуряване на различни видове и степени образование. На територията на общината функционира образователна инфраструктура, която включва институции на предучилищното обучение, общо, профилирано и професионално образование. До всички средищни училища и детски градини е осигурен безплатен транспорт за учители, деца и ученици. Отрицателната демографска статистика обаче води до съществуването на паралелки/групи с минимален и под минималния брой деца/ученици. Намаляването броя на учениците води и до намаляване броя на преподавателите в тях.

Всички тези тенденции на намаляване броя на детските градини и на учебните институции, както и на преподавателите, децата и учениците в тях в община Исперих са пряко следствие от отрицателната демографска картина в областта ни. Освен отрицателният естествен прираст, основен фактор е отрицателният механичен прираст, изразяващ се в миграция в големите градове или емиграция на семейства с деца.

5. Обща картина на образователната система в община Исперих.

На територията на община Исперих функционират 9 общински училища – две средни и седем основни, 21 детски градини – 4 в града и 17 по селата. Една от градските градини е с яслени групи, а в училището в с. Подайва има подготвителна група.

5.1. Предучилищно образование.

Обучението и възпитанието на децата от 3 до 6-годишна възраст се осъществява в 21 детски градини, като 4 са в гр. Исперих и 17 в населените места в община Исперих. В една от тях има яслени групи, които са обезпечени кадрово, а съгласно Наредба № 29 на Общински съвет Исперих за условията и реда за записване, отписване и преместване на децата в общинските детски градини на територията на община Исперих, при наличие на необходимите условия се приемат и деца на 2-годишна възраст.

Броят и капацитетът на детските градини в общината и териториалното им разпределение, както и педагогическият и непедагогическият персонал в тях, са функция от броя на децата от 3 до 6-годишна възраст.

Таблица 3: Брой деца (вкл. със деца със СОП), брой персонал (педагогически и непедагогически) в ДГ „Първи юни“ – гр. Исперих - яслени групи.

№	Населено място	ДГ	Брой деца						Брой персонал		
			1-2-годишни		2-3-годишни		Общ брой деца	От тях брой деца със СОП	Педагогически		Непедагогически
			общо	От тях със СОП	общо	От тях със СОП			Мед. сестри	Други (по чл.211, ал.2 от ЗПУО)	
1	гр. Исперих	„Първи юни“	15	0	35	0	50	0	7	0	10

• **забележка:** В началото на учебната 2016-2017 година децата, които посещават детски ясли са 50, със 7 повече от предходната 2015-2016 година, през която са били 43 деца.

Таблица 4: Брой деца (вкл. със деца със СОП), брой персонал (педагогически и непедagogически) в ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва - ПГ.

№	Населено място	ОУ	Брой деца					Брой персонал			
			3-4-годишни		5-7-годишни		Общ брой деца	От тях брой деца със СОП	Педагогически		Непедагогически
			общо	От тях със СОП	общо	От тях със СОП			Мед. сестри	Други (по чл.211, ал.2 от ЗПУО)	
1	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“			14						

• **забележка:** През изминалата учебна година са били 20 деца.

Таблица 5: Детски градини в община Исперих – брой деца (вкл. със деца със СОП) и брой персонал (педагогически и непедагогически) през учебната 2015/2016 г.

№	Населено място	ДГ	Брой деца				Брой персонал				
			3-4-годишни		5-7-годишни		Общ бр. деца	От тях брой деца със СОП	Педагогически		Непедагогически
			Общо	От тях със СОП	Общо	От тях със СОП			Учители	Други (по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО)	
1.	гр. Исперих	„Слънце“	41	0	48	0	89	0	8	0	9
2.	гр. Исперих	„Щастливо детство“	45		53		98		8		9
3.	гр. Исперих	„Първи юни“	59	-	72	-	189		15		30
		гр. Исперих	„Първи юни“				Яслени групи – 58 деца				
4.	гр. Исперих	„Мечо Пух“	39	0	44	0	83	0	9		9
5.	с. Делчево	„Детелина“	3	0	11	0	14	0	2	0	2
6.	с. Вазово	„Кокиче“	16	0	24	1	40	1	4	-	4
7.	с. Йонково	„Кокиче“	10	0	6	0	16	0	2	0	3
8.	с. Къпиновци	„Детелина“	9	1	5	0	14	1	2	0	2
9.	с. Лъвино	„Славейче“	8	0	4	0	12	0	2		2
10.	с. Свещари	„Радост“	5	0	8	0	13	0	2	0	4
11.	с. Яким Груево	„Осми март“	7	-	9	-	16	-	2		3
12.	с. Тодорово	„Братя Грим“	10	0	7	0	17	0	2	0	4
13.	с. Г. Поровец	„Незабравка“	10	0	4	0	14	0	1	1	2
14.	с. Райнино	„Момина сълза“	10	0	4	0	14	0	2	0	2
15.	с. Китанчево	„Щастливо детство“	6	-	9	-	15	-	2	-	2
16.	с. М. Поровец	„Щастливо детство“	13	-	7	-	20	-	2	-	2
17.	с. Лудогорци	„Дора Габе“	5	0	14	0	19	0	2	-	2
18.	с. Ст. селище	„Славейче“	8	-	4	-	12	-	2	-	3
19.	с. Бърдоква	„Ивайло“	9	-	3	-	12	-	2	-	2
20.	с. Подайва	„Радост“	27	1	19	1	46	2	4		5
21.	с. Белинци	„Мики Маус“	8	0	1	0	9	0	2	0	3
Общо:			348	2	356	2	766	4	62	1	74

• **забележка:** В началото на учебната 2016-2017 година децата, които посещават детска градина са 746, с 20 по-малко от предходната учебна година, през която са били 766 деца.

Общинските детски градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование.

В детските заведения се осигурява равен достъп на всички деца до качествено образование в съответствие с европейските изисквания и стандарти. Гарантиран е достъпа до добра подготовка на всяко дете за постъпване в училище, създадени са условия за овладяване на книжовен български език в междуетническа среда. Осигуряват се адекватни възможности за интегрирано обучение на деца със специални образователни потребности.

В детските градини в града се предлага образование, отговарящо на индивидуалните потребности и способности на всяко дете – ранно чуждоезиково обучение, занимания по различните видове изкуства, танци, спорт.

Обхватът на децата в предучилищна възраст се запазва традиционно висок. Над 95% от децата посещават детските градини в общината.

Считано от 15.09.2016 г. по предложение на кмета и след решение на общинския съвет, поради недостатъчна пълняемост на групите, са закрити три детски градини – в с. Печеница, в с. М. Йонково, в с. Духовец.

5.2. Основно, начално и средно образование.

През учебната 2016/2017 г. общинската образователна система обхваща 9 училища, от които: 7 основни (2 в град Исперих и 5 в общинските села: с. Лудогорци, с. Подайва, с. Вазово, с. Китанчево, с. Тодорово), 1 профилирана гимназия и 1 професионална гимназия.

За учебната 2016/2017 г. Общински съвет – Исперих е утвърдил **30 маломерни паралелки**, от които **2 слети**, в общинските училища.

Таблица 6: Учебни заведения в община Исперих (вид и брой).

Община	Професионални гимназии	Профилирани гимназии	Основни училища
Исперих	1	1	7

Таблица 7: Училища в община Исперих – вид финансиране, брой ученици и брой персонал през учебната 2015/2016 г.

№	Населено място	Училища	Финансиране (общ.инско/ държавно)	Брой ученици										Брой персонал							
				Дневна форма на обучение	Вечерна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Индивидуална форма на обучение	Самостоятелна форма на обучение	Дистанционна форма на обучение	Комбинирана форма на обучение	Обучение чрез работа	общо	със СОП	Педагогически специалисти			Непедагогически специалисти		Общо		
														учители	застъпници	В т.ч. други (по чл.211, ал.2 от ЗПУО)	персонал	застъпници	персонал	застъпници	
1.	гр. Исперих	ОУ „Васил Априлов“	общинско	710			6					716	31	70	69	6	20	20	90	89	
2.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	общинско	306	-	-	-	2	-	-	-	308	6	30	30	-	13	13	33	33	
3.	с. Тодорово	ОУ „Васил Левски“	общинско	66	0	0	1	2	0	0	0	69	2	9	9		4,5	4,5	13,5		
4.	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	общинско	153	0	0	0	0	0	0	0	153	0	19	19	0	5	5	24	24	
5.	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	общинско	227				43				270		26	26		10	10	36	36	
6.	с. Вазово	ОУ „Никола Вапцаров“	общинско	122	0	0	0	6	0	0	0	128	0	13	13	0	7	7	20	20	
7.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	общинско	96			1	20				117	3	12	12		4	4	16	16	
8.	гр. Исперих	ПГ „В. Левски“	общинско	298	-	-	-	30	-	-	-	328	-	25	25	1	7	7	33	33	
9.	гр. Исперих	ПГ по СС „Хан Аспарух“	общинско	262	0	92	0	12	0	0	0	366	11	32	34	1	18	18	50	52	

• **забележка:** Педагогически специалисти по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО са ръководителите на направление „Информационни и комуникационни технологии“, възпитателите, психолозите, педагогическите съветници, логопедите, рехабилитаторите на слуха и говора, корепетиторите, хореографите и треньорите по вид спорт.

6. Деца и ученици

6.1. Деца и ученици със специални образователни потребности /СОП/ и с хронични заболявания.

Таблица 8: Брой деца/ученици със СОП по учебни заведения в община Исперих през учебната 2015/2016г.

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици със СОП
1.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	7
2.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	2
3.	с. Тодорово	ОУ “В.Левски“	3
4.	гр. Исперих	ОУ „Васил Априлов“	25
5.	гр. Исперих	ПГ по СС ”Хан Аспарух“	18
6.	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	14
7.	гр. Исперих	ДГ „Щастливо детство“	1

В ПГ по СС „Хан Аспарух” гр. Исперих са осигурени достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. Създадени са екипи за подкрепа за личностно развитие на учениците със специални образователни потребности. Екипите включват ресурсен учител и психолог от РЦПППО – гр. Разград, класните ръководители на двата класа с ученици със специални образователни потребности и учители от професионалната гимназия.

Учениците със специални образователни потребности се обучават по рамкова програма А за професионално образование със степен на професионална квалификация – първа. Професионалното им направление е производство на храни и напитки, професията – работник в хранително-вкусовата промишленост, а специалността – хранително-вкусова промишленост.

Освен учебните предмети от общообразователната подготовка те изучават и следните предмети от професионалната подготовка:

- здравословни и безопасни условия на труд;
- хигиена на храненето и хранително законодателство;
- материалознание на суровините;
- технология на специалността;
- технологично обзавеждане.

6.2. Брой деца и ученици в риск от социално изключване.

Според статистическите данни от училищата и направения анализ, рисковите фактори в средата, които могат да повлияят на обучението на учениците, са:

- Нестабилна семейна среда;
- Агресивно поведение и ниска мотивация на учениците;
- Неподходящ приятелски кръг;
- Лесен достъп до психоактивни вещества;
- Нисък социален статус на семействата. Склонност децата да бъдат ползвани като работна ръка с цел допълнителни доходи в семейството;
- Недостатъчна информация за продължаващо образование;
- Трудности при усвояване на учебния материал и ниска мотивация;
- Неангажираност в училищния живот;
- Нереалистична представа за модел на поведение.

Запазва се най-голям делът на напусналите, поради миграция в чужбина.

Таблица 9: Брой деца и ученици в риск от отпадане от училище по данни на директори на учебни заведения:

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици в риск
1.	с. Лъвино	ДГ „Славейче“	8
2.	с. Яким Груево	ДГ „Осми март“	2
3.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	17
4.	с. Вазово	ОУ ”Н.Вапцаров“	3
5.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	7
6.	гр. Исперих	ПГ „Васил Левски“	77
7.	гр. Исперих	ПГ по СС ”Хан Аспарух“	14

Таблица 10: Брой деца и ученици в риск /по справка от ОЗД/:

№	Деца/ученици в риск	Брой	Общо
1	Изоставени на ниво родилен дом	2	210
2	Настанени в ДДЛРГ	18	
3	Настанени в друго заведение	48	
4	Настанени при близки и роднини	42	
5	Ползвачи услугата приемна грижа	12	
6	Осиновени деца	1	
7	Жертви на насилие	8	
8	Деца с увреждания	2	
9	Извършили насилие	6	
10	Деца/ученици в многодетни семейства	9	

11	Случаи на работа по превенция на изоставянето	45	
12	Деца на самотни родители	12	
13	Деца сираци	5	

Причините за отпадане от училище се групират в социално-икономически, образователни и етнокултурни.

Социално-икономически - *лошото качество на живот и ниските доходи* не позволяват на много семейства да покрият разходите на своите деца за образование и се посочват от родителите като главна причина за отпадане. *Детето*, което не посещава училище, е ценно *като трудов ресурс* и подпомага семейния бюджет или участва в домакинската работа.

Образователни (училищната среда, организацията на учебния процес) – децата, застрашени от отпадане, имат съществени затруднения при усвояване на учебния материал; слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище; наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др. Съществуват и обективни фактори на училищната среда, които влияят върху риска за отпадане от училище - качество и сложност на учебното съдържание, проблемите на обучението в слети и маломерни паралелки и др.

Етнокултурната среда на детето оказва съществено влияние – голяма част от отпадналите деца са роми. В тази група се регистрират и някои специфични етнокултурни причини за ранното отпадане - по-ранното стъпване в брак, страх на родителите да изпращат по-големите си деца в училище поради опасността от открадане, по-ниска ценност към образование и др.

Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори, най-ясно се проявяват в ромски гета, където икономическите причини за напускане на училище (ниски доходи, лош жизнен стандарт и битови условия, безработица и др.), влиянието на семейството (отглеждане на деца в непълни семейства, ниско образователно равнище на родителите, безотговорно родителство и др.) и образователните фактори – ниска степен на училищна готовност, трудности при усвояване на учебния материал, нередовно посещаване на училище, конфликти с учители и съученици поставят децата в особено висок риск от отпадане от училище.

Проблемите и слабите страни:

- Спад на жизненото равнище поради: безработицата и ниските доходи на семейството; скъпи учебни пособия;
- Намаляване броя на децата и учениците в населените места на общината (поради високия процент на безработица в региона, засилващата се вътрешна миграция на населението и близостта на населените места до областния център);
- Родителската незаинтересованост и липсата на контрол от страна на семейството, особено сред ромската общност;
- Липса на мотивация за учене и негативно отношение към училището;
- Неефективни санкции към родителите;
- Неефективни санкции към учениците;
- Неефективен механизъм за отчитане движението и преместването на учениците, подлежащи на задължително училищно обучение;
- Липса на точни данни за броя на децата в задължителна училищна възраст;
- Агресивно поведение и насилие сред учащите се;
- Академичен стил на учебниците и учебните програми;

Възможности за намаляване броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна училищна възраст чрез:

- проектно финансиране на училищни и извънкласни дейности за задържане в училище на учениците и етнокултурен диалог;
- оптимизиране на системата за събиране на данни за децата в задължителна училищна възраст и движението на учениците по класове, етапи и степени;
- партньорство на общината и училищните общности с НПО и други институции за местни инициативи с цел реинтегриране на вече отпадналите от училище ученици;
- разработване на механизъм за ежедневно информиране на родителите за отсъствията и закъсненията на децата и учениците;
- осигуряване на безопасна и сигурна среда (охрана и видеонаблюдение в училищата, превенция срещу агресията);
- здравно образование;
- гражданско образование.

За децата, които нямат равен старт (деца, недостатъчно добре владеещи български език, деца с увреждания, деца от социално слаби семейства и др.), е необходимо да се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес, чрез:

- използване възможностите за приобщаващо образование, регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование;
- осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности, включваща финансиране участието на учителите в обучителни програми за интегрирано обучение;
- дейности и инициативи за мотивиране на родителите на деца със специални образователни потребности, децата им да посещават масовото училище;
- прилагане на интерактивни методи за формиране на общочовешки ценности у децата, основани на толерантност и доверие;
- изграждане на подходяща архитектурна среда за достъп на децата с увреждания до училищата и ДГ;
- закупуване на учебници и учебни помагала в училищните библиотеки, за ученици след 8-ми, които нямат финансови възможности да ги закупят;
- популяризиране на добрите практики за интегриране на децата със специални образователни потребности;
- подкрепа на инициативи за социализация на децата, за които българският език не е майчин;
- подкрепа на извънкласните дейности за осмисляне на свободното време на децата и учениците чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им способности и интереси.

Деца в конфликт със закона и в риск от такъв.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение в община Исперих се осъществяват от **Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни**. МК оказва съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви, извършва дейности по ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния, както и превантивна работа с родителите.

В обществото ни все още са налице много от факторите, водещи до противоправно поведение на младежите: занижен жизнен статус на част от семействата, конфликтна или криминогенна семейна среда, дефицити в родителския капацитет, подценяване на образованието, либерално отношение към отсъствията от училище, недостатъчна ангажираност на свободното време, нарастващ процент на младежката безработица. През 2016 г. 23 са непълнолетните лица, извършители на престъпления на територията на община Исперих; 49 са младежите, които имат съставени актове за извършени правонарушения; регистрирани са 32 пътнотранспортни произшествия с участие на млади хора, 4 са случаите, в които потърпевши са младежи на възраст между 15 и 29 години.

От съществено значение за ограничаване на младежката престъпност е изготвянето на конкретен оперативен план за превенция на противообществените прояви сред младите с участието на различните институции работещи с младежи от всички възрастови граници – както непълнолетни, така и пълнолетни.

Като ефективни мерки могат да се посочат организирането на информационни и образователни кампании насочени към младите хора, в това число и дейности за осмисляне на свободното време, насърчаване на спорта, участие в неформални обучения и клубове по интереси.

Нужно е също така община Исперих да осигури възможност за реализиране на пробационни мерки за младежи, осъдени да положат труд в полза на обществото, както и да осигури възможност за включване на тези младежи в обучителни програми и дейности на различни обществени организации.

6.3. Ученици с изявени дарби.

Таблица 11: Брой деца/ученици с изявени дарби, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания. Справка по детски градини и училища през учебната 2015/2016 г.

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици, класирани в олимпиади, състезания и конкурси
1.	с. Яким Груево	ДГ „Осми март“	1
2.	с. Г. Поровец	ДГ ”Незабравка“	2
3.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	55
4.	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	17
5.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	3
6.	с. Вазово	ОУ ”Н.Вапцаров“	5
7.	Исперих	ОУ „Васил Априлов“	9 – национално ниво 2 – международно
8.	гр. Исперих	ПГ „Васил Левски“	3

7. Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

7.1. Дейности на учебните заведения и общинска администрация в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Децата и учениците в община Исперих получават следните видове обща подкрепа за личностно развитие по смисъла на чл. 178, ал.1 от ЗПУО:

- **екипна работа между учителите** – основно организационно средство за интелектуално, емоционално, социално, морално и физическо развитие на децата;
- **допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона** – осигуряване условия за допълнително обучение на учениците съобразно индивидуалните им интереси и потребности с цел развиване на способностите им, инициативността и предприемчивостта им; често се осъществява благодарение на одобрени проекти към МОН;
- **допълнителни модули за деца, които не владеят български език** – поради наличието на деца билингви, основен приоритет в работата на педагозите е осигуряването на допълнително обучение за усвояването на българския книжовен език с цел подпомагане на образователната интеграция (Глава втора от ЗПУО);
- **консултации по учебни предмети;**
- **занимания по интереси** – осигурени са допълнителни дейности в градските детски градини и училища: изучаване на английски и руски език, балетно изкуство и др.;
- **библиотечно-информационно обслужване** – необходимо е осъвременяване на библиотечно-информационното обслужване с цел то да стане привлекателно и желано място от учениците;
- **грижа за здравето** – осигурява се въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на детето/ученика и за проведени медицински изследвания и консултации;
- **поощряване с морални и материални награди** – при постигнати добри постижения в обучението, в заниманията по интереси и за участие в конкурси и състезания;
- **дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение** – провеждат се тренинги с родители, ролеви игри с децата за разпознаване и овладяване на различните емоции, усвояване на определен модел на поведение и др.;
- **ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения** – осигуряване на консултации и допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО;
- **логопедична работа** – при установяване на необходимост.

7.2. Дейности на Центрове за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

В община Исперих няма Центрове за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците. Подпомагането на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности се осъществява от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование в гр. Разград.

7.3. Социални услуги в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

7.3.1. Дневен център за деца и/или възрастни с увреждания (ДЦДВУ), гр. Исперих.

На територията на община Исперих функционира Дневен център за деца и/или възрастни с увреждания. Към 31.10.2016 г. услугата се ползва от 40 заболявания, удостоверени с ТЕЛК решение. Пред Центъра има изградена рампа за придвижване с инвалидни колички, както и пригодно място за извеждане на разходка. На потребителите с тежки физически увреждания е осигурен специализиран транспорт – извозване от дома до Центъра и обратно. Предлага се междинна закуска и обяд на потребителите с целодневен престой. Центърът предлага комплекс от социални услуги: назначен е екип от специалисти – рехабилитатор, трудотерапевт, логопед, психолог, педагог, медицинско лице, социален работник, възпитатели, детегледачки. Специалистите работят комплексно за възстановяване на изгубени социални умения, придобиване на трудови и битови умения, оказват консултативна помощ и подкрепа на семействата с цел ограничаване на социалната изолация и интегрирането им в обществото.

7.3.2. Център за обществена подкрепа към КСУДС „Лудогорие“ гр. Исперих.

Центърът за обществена подкрепа предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства.

Основните цели на работа са превенция от отпадане на децата от училище: децата получават съдействие за получаване на образование, за развиване на творческите способности; децата със СОП се включват в групови дейности, оказва им се помощ да се впишат в социалната среда; провеждат се информационни срещи и обучения за деца, родители и учители по теми, свързани с проблемното поведение и неговото коригиране и др.; прави се оценка на риска; оценка на родителския капацитет; оказва се психологическа и педагогическа подкрепа на деца, жертви на насилие, работи се активно с деца с агресивно поведение.

Капацитетът на центъра за обществена подкрепа е 40 места. Към месец октомври 2016 г. социалните работници работят по 50 случая на деца, от които 19 са момичета, а 31 – момчета.

7.4. Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

7.4.1. Читалища

В читалище „Съзнание 1891“ гр. Исперих се предоставя възможност на децата и учениците да развиват своите интереси в областта на танците, музиката, театралното и изобразително изкуство. Към читалището дейност развиват:

- две школи по пиано;
- група за народни танци;
- школа за свободни танци;
- танцова школа „Форте“;
- група за народни песни „Детелина“;
- вокална група „Теменуга“;
- творческа трупа „Веселяци“;
- кръжок „Изобразително изкуство“;
- кръжок „Бит и традиция“.

7.4.2. Спортни клубове

Спортни клубове на територията на общината:

- спортен клуб „Борба и сумо“;
- спортен клуб по вдигане на тежести;
- коло-клуб „Димитровец“;
- волейболен клуб „Хан Аспарух“;
- спортен клуб „Херкулес“ – силов трибой;
- баскетболен клуб „Ахинора“;
- футболни клубове в гр. Исперих, с. Тодорово, с. Подайва, с. Лъвино, с. Йонково.

7.5. Работа по проекти като част от общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Детските градини и училищата на територията на община Исперих реализират възможностите за участие в национални и европейски проекти и програми, повечето от които са с цел намаляване на неравенството и социалното изключване на уязвимите групи в общината.

На 30.04.2016 г. приключи изпълнението на **Проект „BG06-218 „Превенция и реинтеграция на деца в риск“** по Програма BG06 „Деца и младежи в риск“. Основна цел на проекта беше по-добра подготовка за училище за деца в уязвимо положение, по-добри социални умения на децата на възраст между 3 и 6 години и по-добри езикови умения при деца, говорещи различен от българския език. В проекта бяха обхванати деца от местната общност, деца в риск, представители на социално слабите, включително ромската етническа група, изложени повече от останалите на риск от социално изключване и бедност, деца, живеещи в малки и отдалечени населени места. Дейностите по проекта стартираха в осем детски градини на територията на община Исперих и бяха включени 19 педагози от осемте детски градини, двама ромски образователни медиатори, психолог и логопед, които активно участваха в изпълнението на проектните дейности.

През учебната 2015-2016 година детски градини бяха включени в **проект „Готови за училище“**. По проекта се покриваха такси за детска градина за семейства от уязвими общности с деца от 3 до 6-годишна възраст, с цел увеличаване на записването и посещаемостта на децата в детските градини, подобряване на познавателните и социални умения, повишаване на тяхната училищна готовност, което да доведе до увеличаване шансовете им за по-добро образование и по-добри работни места в бъдеще.

Във всички училища на територията на общината учениците са включени в групи за извънкласни дейности по проект BG05M2OP001-2.004-0004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (**Твоят час**)“ – фаза 1, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.

ОУ „Христо Ботев“, гр. Исперих работи по проект **„I know my responsibilities (Знам отговорностите си)“**, чиято цел е да се подчертае чувството за отговорност на учениците чрез използване на педагогически практики.

ОУ „Христо Ботев“ гр. Исперих е партньор на Община Исперих по проект **„Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства в община Исперих“**, съфинансиран от Европейския съюз. Целта на проекта е привличане и задържане на учениците в училище през учебната година чрез желанието им да

практикуват любими спортове и чрез включването им в допълнителни извънучилищни занимания.

„Училищен плод“ – основната цел, която е заложена в прилагането на схема „Училищен плод“, е грижата за здравето на децата, а именно да се увеличи делът на плодовете и зеленчуците в храненето на децата, особено във възрастта, когато се оформят хранителните им навици.

„Училищно мляко“ – схемата се прилага с цел да се насърчат здравословни хранителни навици още в най-ранна възраст.

7.6. Дейност на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Разград.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Разград (РЦПППО – Разград) оказва допълнителна подкрепа за личностно развитие на 44 деца и ученици със специални образователни потребности в 5 учебни заведения в община Исперих. Тези деца и ученици се обучават в общообразователните училища и детски градини съвместно със своите връстници.

Таблица 12: Училища, в които се обучават ученици със СОП, подпомагани от РЦПППО – Разград, на територията на община Исперих:

Община	Детска градина/ училище	Брой деца/ ученици	Брой деца/ ученици общо
Исперих	гр. Исперих ОУ „Христо Ботев“	7	44
	гр. Исперих ПГ по СС „Хан Аспарух“	18	
	с. Тодорово ОУ „Васил Левски“	3	
	с. Китанчево ОУ „Христо Ботев“	2	
	с. Подайва ОУ „Отец Паисий“	14	

РЦПППО – Разград осигурява следните специалисти:

- 19 ресурсни учители;
- психолози;
- логопеди.

Налице е недостиг на логопеди и психолози, а също и на ресурсни учители в по-малките общини.

РЦПППО – Разград осигурява ресурсно подпомагане за деца от всички групи в детските градини и всички класове в училищата.

След направени заявки от директорите на съответните училища за допълнителната подкрепа на учениците в община Исперих **Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград (РЦПППО)** е осигурил следните специалисти:

- – 3-ма ресурсни учители;
- – 1 психолог;
- – 1 логопед,

от които 4-ма са от община Исперих.

Таблица 13: Справка за учениците по класове – на територията на община Исперих

I кл.	II кл.	III кл.	IV кл.	V кл.	VI кл.	VII кл.	VIII кл.	IX кл.	X кл.	XI кл.	XII кл.	Общо
1	2	3	3	3	4	6	4	8	10	–	–	44

Таблица 14: Данни по видове увреждания

УМСТВЕНА ИЗОСТАНА ЛОСТ			Обучителни трудности	Физически увреждания, ДЦП	Синдром на Даун с ЛУИ	хидроцефалия	Соматични заболявания	СЕНЗОР НИ УВРЕЖД АНИЯ		Психични разстройства в детска и юношеската възраст	Генерализирано разстройство на развитието	Хиперкинетични разстройства	Нарушение на активността и вниманието	Епилепсия	Общо
ЛУИ	УУИ	ТУИ						Увреден слух	Нарушено зрение						
17	–	–	19	3	–	–	1	–	–	1	–	3	–	–	44

Специалистите на РЦПППО – Разград работят с деца с различни видове увреждания. Най-често това са деца с обучителни трудности, умствена изостаналост и хиперкинетични разстройства.

За по-пълноценната работа с тези деца е необходимо да се сформира екип от специалисти от ангажираните институции, за да се извърши преглед на образователните потребности на всяко дете с по-тежки увреждания и да се подберат подходящите форми на обща подкрепа - индивидуално консултиране; насочване към социална услуга; екипни срещи.

8. SWOT анализ.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Благоприятна образователна структура на образованието. • Разгърнатата училищна мрежа, гарантираща равномерен достъп до образование. • Разгърнатата мрежа от детски градини, осигуряваща възможност за пълен обхват на деца в предучилищна възраст. • Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета. • Определен стандарт за издръжка на дете и ученик за финансиране на делегираните от държавата дейности. • Прилагане на Системи за финансово управление и контрол. • Разработена система от мерки за осигуряване на достъпа до образование – безплатен транспорт; безплатни учебници и учебни помагала за всички ученици от I до VII клас; безплатни закуски I-IV клас. • Допълнителна работа в училищата с изоставащи и надарени ученици. • Прилагане на иновативни методи на работа в училища и ДГ. • Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания за всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност. • Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности – ресурсен център и ресурсни учители, достъпна архитектурна среда. • Наличие на условия за квалификации и вътрешни квалификации на специалистите, работещи в детските и учебни заведения, провеждане на открити практики, съвместни инициативи и партньорство между учебни и детски заведения. • Наличие на професионална гимназия и условия за професионално насочване на подрастващите. • Създадени условия и възможности за	• Недостатъчен човешки ресурс в детските градини и училищата за работа с деца със СОП – психолози, логопеди, слухово-речеви рехабилитатор, рехабилитатор за зрителни затруднения и други специалисти. • Обучение в слети паралелки, затрудняващо обучението. • Липса на ефективен механизъм за събиране на информация за учениците в чужбина. • Липса на интерес и слаба мотивация у децата от етническите малцинства да посещават училище. • Липса на млади педагогически кадри, резултат от непривлекателност на образователната професия. • Липса на възможности за участие на ЦПЛР в Национални програми на МОН - за проектно финансиране. • Агресия и недостатъчни социални умения за общуване у децата и учениците. • Неефективност на санкциите, предвидени в ЗПУО за родители, които не осигуряват присъствието на децата си в училище и ДГ. • Недостатъчен сграден фонд и сериозна необходимост от модернизация. • Отсъствие на нормативни условия за допълнително обучение на децата, за които българският език не е майчин. Необходимост от повишаване грамотността на учениците. • Липса на дългосрочна визия за развитие на местната икономика и на интерес на бизнеса от реализация на програми в образованието. • Ниска заинтересованост на родителите. • Ниска мотивация от страна на учениците за учене и развитие. • Лошо качество на материалите и консумативите. • Недостатъчно единодействие на част от педагогическата колегия при поставяне на изискванията си към учениците, аргументиране на оценяването на постиженията на учениците. • Недостатъчно познаване на нормативната уредба от страна на част от педагогическия персонал.

стимулиране постиженията на даровитите деца в различни дейности, в т. ч. и спорта. • Осигурен е равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование. • Въведена задължителна предучилищна подготовка две години преди постъпване в първи клас. • Утвърдени правила за прием в първи клас и създадена организация за целодневно обучение. • Нов модел на финансиране, основан на единни разходни стандарти за издръжка на 1 ученик, делегирани бюджети във всички училища. • Въведени основни компоненти на системата за национално стандартизирано външно оценяване – поетапно провеждане на външно оценяване в края на всеки етап; провеждане на задължителни държавни зрелостни изпити за всички ученици, които завършват XII клас. • Включване на родителите в съвместни дейности. • Наличие на педагогически персонал с висока лична квалификация. • Наличие на гъвкава организация на формите и график на занимания, съобразно свободното време и интереси на участниците. • Засилени мерки за контрол на отсъствията и успеха на учениците. • Реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.	• Все още не се отчитат в достатъчна степен индивидуалните особености на всяко дете и насочването на конкретен специалист за неговата интеграция и специална подготовка. • Недостатъчен брой обучени учители за работа с деца със СОП. • Недобри материални условия в институциите по отношение на обучението на деца и ученици със СОП. • Постоянни и обемни изменения в нормативната уредба. • Голям обем нормативни актове, без конкретни указания, процедури и политика по прилагането им. • В началото на учебната 2016/ 2017 година все още не са утвърдени държавни образователни стандарти за физическата среда и информационното и библиотечно осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие, за приобщаващо образование.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
• Обучение на педагози, педагогически съветници за работа по проблемите на ученическата агресия и формиране на социални умения у подрастващите. • Осигуряване на подходяща среда и условия за привличане на млади специалисти с висше образование и стимулиране на професионалната мотивация. • Повишаване на привлекателността и на качеството на учебния процес и на училищната среда, както и създаване на подходяща среда за подкрепа на личностното развитие на учениците. • Квалификация на учителите за работа с	• Нередовна посещаемост на учебни занятия – заплахата от отпадане на учениците от училище. • Миграция на семействата и обезлюдяване на региона. • Демографски срив, намаляване броя на децата и учениците през годините. • Опасност от закриване на учебни и детски заведения. • Трудна събираемост на таксите в детските градини. • Езикова бариера при деца от етносите, затрудняваща учебния процес. • Засилване на диспропорциите в качеството

деца и ученици в риск от отпадане. • Подобряване качеството на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса. • Включване на родителите в инициативите на училища и детски градини и подобряване на съвместни дейности с тях. • Сформиране на паралелки с конкретна насоченост към дадена културно-образователна област. • Провеждане на по-ефективни квалификационни форми/дискусии, работа в групи, споделяне на добри практики/. • Разработване и управление на проекти. • Подобряване на здравословното хранене при ползване на безплатни закуски. • Осигуряване на столово хранене за социално-слаби ученици. • Внедряване на добри европейски практики в сферата на извънкласните дейности. • Развитие на публично-частното партньорство.	на образованието между отделните училища и ДГ /град-село/. • Намаляващ интерес към учителската професия и като резултат застаряващ педагогически състав. Недостатъчен брой на младите висококвалифицирани и мотивирани специалисти в училище. • Изменения в законовата уредба. • Недостигащи финансови средства за осигуряване на подходяща образователна среда, съгласно държавните образователни изисквания.

9. Изводи от анализа

Община Исперих си поставя следните приоритети:

- поради влошената демографска картина и наличието на групи/паралелки с минимален и под минималния брой деца/ученици, се налага извършване на оптимизация в системата на предучилищното и училищното образование в община Исперих;
- повишаване средния брой ученици в паралелка на ниво община чрез ежегодно оптимизиране на паралелките;
- поэтапно намаляване броя на слетите паралелки, с цел подобряване на образователния процес;
- продължаване осъществяването на целодневна организация на учебния процес като инструмент за превенция на отпадане от училище, както и за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;
- с цел да се отговори на изискванията за създаване на приобщаващо и подкрепящо образование за личностно развитие на децата и учениците, да се осигурят условия, както и екипи от висококвалифицирани специалисти: педагози, психолози, ресурсни учители и логопеди, които да направят оценка и да осъществят допълнителна подкрепа на деца и ученици, имащи необходимост от приобщаване и социализация;
- създаване на подходяща подкрепяща среда за деца със СОП повсеместно – достъпна архитектурна, обща и специализирана среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

- прилагане на различните форми на обучение, заложи в новия ЗПУО, с цел да се отговори на потребностите и да се осигури достъп до образование, както и да се предотврати преждевременно отпадане и ранно напускане на училище;
- повишаване на квалификацията и професионалната компетентност на педагогическите специалисти;
- разработване и прилагане на програма за кариерно ориентиране на учениците на ниво училище; подпомагане на трудовата и професионалната реализация на завършващите средно образование; да се разработят инструменти за ранно кариерно ориентиране на застрашените от отпадане ученици, както и адаптиране на инструменти за целите на кариерното ориентиране на ученици със специални образователни потребности; да се създаде интегрирана система за реализация и заетост по придобитата квалификация на завършващите средно образование в съответствие с изискванията на пазара на труда, за да се повиши мотивацията на учениците да завършат училище;
- създаване на условия за сътрудничество между всички участници в образователния процес – учебни заведения, органи на местното самоуправление и Регионалното управление на образование, семействата и общността;
- създаване на партньорска мрежа между Професионалната гимназия и бизнеса в община Исперих за съвместно прилагане на метода „учене чрез работа”;
- обновяване и модернизиране на образователната инфраструктура;
- стимулиране на развитието на образователния процес с цел подобряване на знанията, уменията и възможностите на децата и учениците;
- включване на учениците в групи за допълнителна подготовка;
- разширяване на извънкласните занимания съгласно интересите на учениците и внедряване на добри европейски практики в тази сфера;
- разработване на съвременни програми за избираеми и факултативни форми за придобиване на компетентности в съответствие с потребностите и интересите на учениците;
- обогатяване книжното богатство на библиотеките, за да станат любимо място за отдих и творчество;
- разработване и актуализиране на законови и подзаконови нормативни документи.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. Обща цел, принципи.

1.2. Обща цел.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците цели да бъде осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик в община Исперих, съобразно неговите потребности.

1.2. Принципи.

- Създават се условия за разгръщане потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и за успешна реализация и социализация.
- На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява

подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

- Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и всеки ученик.
- Осигурява се непосредствен достъп до ресурсите и базирането им в образователната среда, която е възможно най-близо до децата и учениците.

2. Приоритети, специфични цели, мерки.

• Приоритет 1 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания.

Специфична цел 1: Интеграция на децата, влизането на децата със специални образователни потребности /СОП/ в общообразователните училища.

1. Работа с дете и ученик по конкретен случай – за деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания или в риск.;

2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

3. Осигуряване на достъпна среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания.

Специфична цел 2: Работа на специалисти от детските градини и училищата с деца със специални образователни потребности /СОП/ в учебните заведения в общината.

Специфична цел 3: Интеграция и рехабилитация на деца и ученици с увреждания.

Мярка 1: Развитие на социалните услуги за деца и ученици с увреждания.

• Приоритет 2 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от уязвими общности и деца в риск.

Специфична цел 1: Гарантиране на равни шансове на всички деца от уязвими общности за ранно детско развитие.

– **Мярка 1:** Осигуряване на подкрепа за ранното детско развитие в семейна и общностна среда.

– **Мярка 2:** Стимулиране посещаемостта в детски градини.

– **Мярка 3:** Осигуряване на достатъчна ранна подготовка за училище.

Специфична цел 2: Обхващане и превенция на отпадането от училище на деца и ученици от уязвими общности.

– **Мярка 1:** Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

Специфична цел 3: Повишаване броя на представители на уязвими етнически малцинства в средното и висшето образование:

– **Мярка 1:** Стимулиране на младежи и родители от уязвими етнически малцинства за средно и висше образование.

• Приоритет 3: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби.

Специфична цел 1: Осигуряване условия за развитие на децата и учениците с изявени дарби.

– **Мярка 1:** Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби в учебните заведения.

– **Мярка 2:** Включване в дейности на Центрове в подкрепа за личностно развитие.

– **Мярка 3:** Включване в дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове.

• **Приоритет 4: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.**

Специфична цел 1: Създаване на механизми за координация и изпълнение на мерки за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

– **Мярка 1:** Създаване на екипи и планове за подкрепа.

1. Създаване на училищна процедура за обобщаване на информацията за децата и учениците, с цел планиране и реализиране на дейности по интереси, за превенция на трудностите при учене, допълнителна подготовка, за позитивна дисциплина, за развиване на дарбите;

2. Създаване на условия за структурирани регулярни дискусии;

3. Привличане на родителите като основни партньори.

Специфична цел 2: Осигуряване подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците в училищата и детските градини.

– **Мярка 1:** Осигуряване обща подкрепа на децата и учениците:

1. Екипна работа между учителите. Дейности за мотивация.

2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона;

3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език;

4. Консултации по учебни предмети;

5. Кариерно ориентиране на учениците;

6. Занимания по интереси;

7. Библиотечно-информационно обслужване;

8. Грижа за здравето. Превенция на психичното здраве. Превенция на насилието и тормоза

9. Поощряване с морални и материални награди;

10. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;

11. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;

12. Логопедична работа.

– **Мярка 2:** Създаване на подкрепяща среда.

– **Мярка 3:** Реализиране на проекти и инициативи. Участие в национални програми и проекти като „Ученически практики”, „Твоят час” и др.

• **Приоритет 5: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.**

За работа с деца и ученици чрез организиране на дейности в свободното им време и развиване и насърчаване на уменията и способностите на детските таланти, ще се разчита на читалищата и спортните клубове.

Специфична цел 1: Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на спорта.

Специфична цел 2: Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на изкуствата.

Специфична цел 3: Формиране на гражданска, екологична и природозащитна култура,

Специфична цел 4: Подкрепа за кариерното ориентиране на учениците.

• **Приоритет 6: Развитие на човешките ресурси в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.**

Специфична цел 1: Създаване и функциониране на междуинституционален екип за координиране на дейностите в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 1:** Създаване и функциониране на регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците към Регионално управление на образованието гр. Разград.

Специфична цел 2: Реализиране на дейности за повишаване квалификацията на кадрите в учебните заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 1:** Обучения за повишаване квалификацията на кадрите в учебните заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 2:** Обмен на опит за повишаване квалификацията на кадрите в учебните заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

IV. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ РАЗГРАД

1. Звено за мониторинг и оценка на Стратегията.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих е стратегически документ за прилагане на секторна политика в сферата на образованието на ниво община.

Реализацията на Стратегията би следвало да се възприема като непрекъснат процес на наблюдение, оценка и актуализация, анализ и адаптиране на съществуващите насоки за развитие и дейности към новите обстоятелства.

Ключова фаза на стратегическото планиране е **мониторингът**, който включва наблюдението, оценката и контрола на реализацията на заложените цели и изпълнението на планираните дейности в Стратегията.

Ролята на мониториращ местен орган се изпълнява от Дирекция „Хуманитарни дейности“ в Общинска администрация Исперих.

2. Критерии за оценка.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих се оценява, като се използват определени критерии за нейното изпълнение. Използваните критерии имат ключово значение за извършване на обективна последваща оценка на цялостното изпълнение на стратегията. Критериите за оценка на изпълнението на Общинската стратегия са свързани с въздействието и постигането на целите и приоритети за устойчиво интегрирано развитие на общината и служат за качествени и количествени оценки от гледна точка на:

1. адекватност на нуждите от развитие и съответствие с политиката в сферата на образованието в страната и в ЕС;

2. реалистичност и приложимост по отношение състоянието и очакваните промени в социално-икономическия профил на общината в сравнение с други общини от съответния район и по отношение на средните показатели в страната;

3. политическа и социална ангажираност, капацитет на институциите и партньорите за прилагане на политиката за устойчиво развитие в сферата на образованието;

4. ефективност на стратегията за постигане на желаните резултати и въздействие;

5. ефикасност на използваните финансови ресурси за постигане на целите и приоритетите за регионално развитие;

6. устойчивост и възможности социално-икономическите и институционалните ефекти от изпълнението на стратегията да продължат в средносрочен или дългосрочен период от време.

3. Индикатори за наблюдение на реализацията на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих.

За отчитане на напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на областта, както и за упражняване на контрол върху изпълнението на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих, са дефинирани критерии за оценка – система от качествени и количествени индикатори.

3.1. Качествени индикатори.

Качествените критерии се отнасят до нормите и стандартите, които характеризират качеството на изпълнение на целите и приоритетите във важните за областта тематични рамки на икономическите, социалните, териториалните, политическите и екологическите условия и изисквания:

- Доколко и как стратегията допринася за трансформиране на целите и приоритетите в стратегическите и планови документи от по-горните нива (европейско и национално) и съобразяването им със специфичните характеристики на района;
- Какви възможности предлага реализацията на стратегията за отразяване на важни приоритети и проекти;
- До каква степен силните и слаби страни на района, съществуващият потенциал, неоползотворени възможности и вероятните заплахи са обект на реализираните в рамките на стратегията действия;
- Доколко стратегията допринася за намаляване на диспропорциите в социалната сфера чрез развитие и реализация на човешкия капитал;

3.2. Количествени индикатори.

В стратегическата част на документа са изведени и количествени индикатори, проследяващи изпълнението на приоритетите на Стратегията.

Приоритет 1 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания.

- Брой деца и ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа;
- Брой деца и ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград;
- Брой деца и ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа в рамките на проект „Включващо образование” и брой училища, включени в проекта;
- Брой деца и ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа от други институции;
- Брой ресурсни учители, психолози и логопеди, работещи с деца със СОП;
- Брой социални услуги, които се използват от деца със СОП;
- Брой деца, ползващи социални услуги;
- Брой учебни заведения с осигурен достъп за хора с увреждания;
- Брой учебни заведения с предприети мерки за осигуряване на достъпна среда.

Приоритет 2 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от уязвими общности и деца в риск.

- Брой създадени общностни центрове в квартали на уязвими общности;
- Брой деца и семейства получили услуги;
- Брой реализирани дейности за намаляване на разходните бариери за семейства без или с ниски доходи;
- Брой назначени асистенти от съответните уязвими общности в детските градини;
- Процент на обхванатите подлежащи в подготвителни класове;
- Брой деца с осигурени допълнителни часове в подготвителните класове за усвояване на български език и на социални умения;
- Брой назначени образователни медиатори;
- Брой ученици от уязвими общности с осигурени учебници, разходи за транспорт и на стипендии;
- Брой въведени нови методи за обучение;
- Брой училища с въведена целодневна организация на учебен процес до 7 клас;
- Брой училища с извънкласни форми на обучение;
- Брой осигурени ресурсни учители;
- Брой деца, обхванати в извънучилищни развиващи дейности;
- Брой проведени срещи с родители за намаляване на общностния натиск за ранни женитби;
- Брой реализирани кампании в общността за намаляване на общностния натиск за ранни женитби;
- Брой застрашени от отпадане ученици, представители на уязвими общности, ползващи услуги на индивидуални ментори;
- Брой проведени училищни кампании;
- Брой създадени извънучилищни дейности;
- Брой учители и служители, преминали обучение за работа в мултикултурна среда.
- Брой учители, директори, служители и ученици, преминали обучение за разпознаване на признаци на домашно насилие и за правилна реакция в случай на констатиране на такива случаи;
- Брой съвместни дейности на училищата и регионалния представител на КЗД;
- Брой проведени кампании за нетърпимост на всичките форми на дискриминация и нетолерантност.

Приоритет 3: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби.

- Брой ученици с изявени дарби, получили подкрепа от неправителствени организации, читалища, спортни клубове;
- Брой ученици, участвали в състезания, конкурси и олимпиади;
- Брой ученици, класирани на призови места на състезания, конкурси и олимпиади.

Приоритет 4: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

- Брой учебни заведения със създадени екипи за подкрепа;
- Брой учебни заведения със създадени планове за подкрепа;
- Брой учебни заведения, осигуряващи обща подкрепа на децата и учениците;
- Брой форми на обща подкрепа за децата и учениците по учебни заведения;
- Брой деца и ученици, получаващи обща подкрепа;

- Брой училища, включени в проект „Ученически практики“;
- Брой ученици, включени в проект „Ученически практики“;
- Брой училища, включени в проект „Твоят час“;
- Брой ученици, включени в проект „Твоят час“.
- Брой други проекти, в които са включени учебните заведения;
- Брой учебни заведения, включени в други проекти;
- Брой ученици, включени в други проекти;
- Брой учебни заведения, осигуряващи допълнително обучение по учебни предмети и брой ученици, включени в него;
 - Брой учебни заведения, осигуряващи занимания в допълнителни модули за деца, които не владеят български език и брой деца, включени в тях;
 - Брой учебни заведения, осигуряващи консултации по учебни предмети за ученици и брой ученици, включени в тях;
 - Брой ученици, използвали услуги за кариерно ориентиране;
 - Брой ученици, използващи услуги на библиотечно-информационно обслужване;
 - Брой учебни заведения с осигурено медицинско лице;
 - Брой ученици, настанени в общежитие;
 - Брой на учениците, получаващи стипендия;
 - Брой ученици, поощрени с морални и материални награди;
 - Брой учители, директори, служители и ученици, преминали обучение за разпознаване на признаци на домашно насилие и за правилна реакция в случай на констатиране на такива случаи;
 - Процент на децата със СОП, ползващи услуги на логопед.

Приоритет 5: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.

- Брой проекти и инициативи за извънкласна дейност;
- Брой деца и ученици, участващи в проекти и инициативи за извънкласна дейност;
- Брой неправителствени организации, читалища и спортни клубове, работещи с деца и ученици;
 - Брой деца и ученици, включени в инициативи и проекти на неправителствени организации, читалища, спортни клубове и др.

Приоритет 6: Развитие на човешките ресурси в подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

- Брой работни срещи на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците към Регионално управление на образованието, гр. Разград;
- Брой организирани обучения за повишаване квалификацията на кадрите в учебните заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
 - Брой преподаватели в учебни заведения, преминали обучения за повишаване квалификацията за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
 - Брой посещения и работни срещи за обмен на опит в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
 - Брой проекти за повишаване квалификацията на кадрите в учебните заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и брой участници в тях.

V. ФИНАНСОВИ И МАТЕРИАЛНИ РЕСУРСИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА.

Основното финансиране на училищата, работещи в системата на делегирани бюджети е държавната субсидия, определена по единни разходни стандарти. Стандарта за училища е определен на база брой ученици. Със стандарта се финансират разходите за възнаграждения и осигуровки, издръжка, а от 2011 г. и разходи за поддръжка на материалната база.

Допълнително финансиране се отпуска с Постановления на Министерски съвет, Писма от Министерство на финансите (ФО), финансиране или трансфери от министерства и ведомства по изпълнението на съвместни проекти и национални програми, съфинансирани от Европейския съюз. Тези средства принципно имат строго целеви характер или правила за разходване, определени по законов ред, инструкции или правила. Разходването следва да отговаря на определения вид, размер и други конкретни условия.

Собствените приходи за училищата от община Исперих се реализират основно от приходите от собствени земеделски земи, и реализация на продукцията и услуги от практическо обучение.

Даренията са начин за привличане на външни ресурси за дейности в училищата. Чрез тях се модернизират материалната база, набавят се необходимите материали и пособия за нормалното функциониране на образователно – възпитателния процес.

Средствата са съобразени със заявените потребности на училищата и размерът им ежегодно се определя с Решение на МС.

Общинският съвет има право да допълва финансирането на делегирани от държавата дейности, за сметка на общински приходи от местни данъци и такси и други данъчни и неданъчни приходи. По този начин, общината има възможност да влага средства в усъвършенстването и развитието на образователната система.

Повечето от услугите, предлагани от общината, са държавно-делегирани. Разходите за ДДД се изчисляват по единни стандарти, които включват броя на персонала и размера на заплащането му и разходите за веществена издръжка.

Основната част от финансирането на дейностите от Стратегията ще бъде от бюджетите на учебните заведения.

За финансиране реализирането на мерки от Стратегията може да се кандидатства с проектни предложения по следните програми:

- Оперативни програми: ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014 – 2020 г.; ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020 г. и ОП „Региони в растеж” 2014 – 2020 г.;
- Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., вкл. с проекти, финансирани от Местни инициативни групи;
- национални програми като: кампания „За чиста околна среда“ на ПУДООС, програми на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) и др.
- програми на Министерство на образованието и науката – Национална програма „Ученически олимпиади и състезания”, Национална програма „Оптимизация на училищната мрежа”, Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда”, Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование”, Национална програма „Достъпно и сигурно училище“, Национална програма „Развитие на педагогическите специалисти“, Национална програма „Без свободен час в училище” и др.

- програми на Министерство на младежта и спорта – Национална програма за младежта (например разкриване на Младежки информационно-консултантски център), програма „Развитие на спорта на учащите”, програма „Спорт за децата в детските градини”, програма „Спорт за деца в риск”, програма „Децата и спортният клуб”, програма „Научи се да плуваш”, Програма „Спорт за децата в свободното време” и др.

- международни програми: Интеррег Европа 2014-2020 г., Програма „Дунав” 2014-2020 г., Българо-швейцарска програма за сътрудничество; Програма за хуманитарна помощ на САЩ; Програма на правителството на Япония за отпускане на безвъзмездна помощ за проекти на местно равнище и др.

Дейности от Стратегията може да се реализират и чрез участие в национални проекти като проект „Твоят час”, проект „Ученически практики” и др.

Дейностите от Стратегията може да се реализират и със собствени средства на общината, както и с целеви средства от Републиканския бюджет.

VI. КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА.

Комуникационната програма се основава на следните основни принципи:

- **Прозрачност** – информирание на обществеността за изпълнението на дейностите по Общинската стратегия;

- **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;

- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни, с оглед ефективното изпълнение на Стратегията;

- Широко междуобщинско и междусекторно **партньорство, сътрудничество и екипност** в комуникационния обмен;

- **Достъпност на информацията** – достигане на комуникиращата информация до най-голям брой заинтересовани лица;

- Информация за дейностите, заложи в Стратегията, ще може да се получи от страницата на Община Исперих.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците трябва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за пълноценното им участие в общността на детската градина и на училището. Тя трябва да се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик и чрез включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за равнопоставен старт на децата и учениците в социалния живот и пълноценна личностна реализация.

Подкрепата извежда на преден план сътрудничеството и загрижеността между всички участници в процеса на приобщаващото образование, за да се превърне детската градина/училището в територия с позитивен психоклимат, в среда на взаимно доверие и емоционално благополучие за изява на всяка индивидуалност.